
ROSTRES I RASTRES DEL CANVI CLIMÀTIC

Històries que connecten
el canvi climàtic amb
conseqüències humanes
reals a Barcelona

Premis Montserrat Roig 2019

MEMÒRIA. Juny 2020

**LLUÍS REALES
JOANA DÍAZ**

ÍNDEX DE CONTINGUTS

RESUM EXECUTIU	3
1. PRESENTACIÓ I OBJECTIUS	8
2. FASE DE RECERCA	10
3. FASE D'IDENTIFICACIÓ D'HISTÒRIES, RASTRES I ROSTRES	18
4. FASE DE DIFUSIÓ	27
5. CONCLUSIONS	29
6. FONTS BIBLIOGRÀFIQUES	31

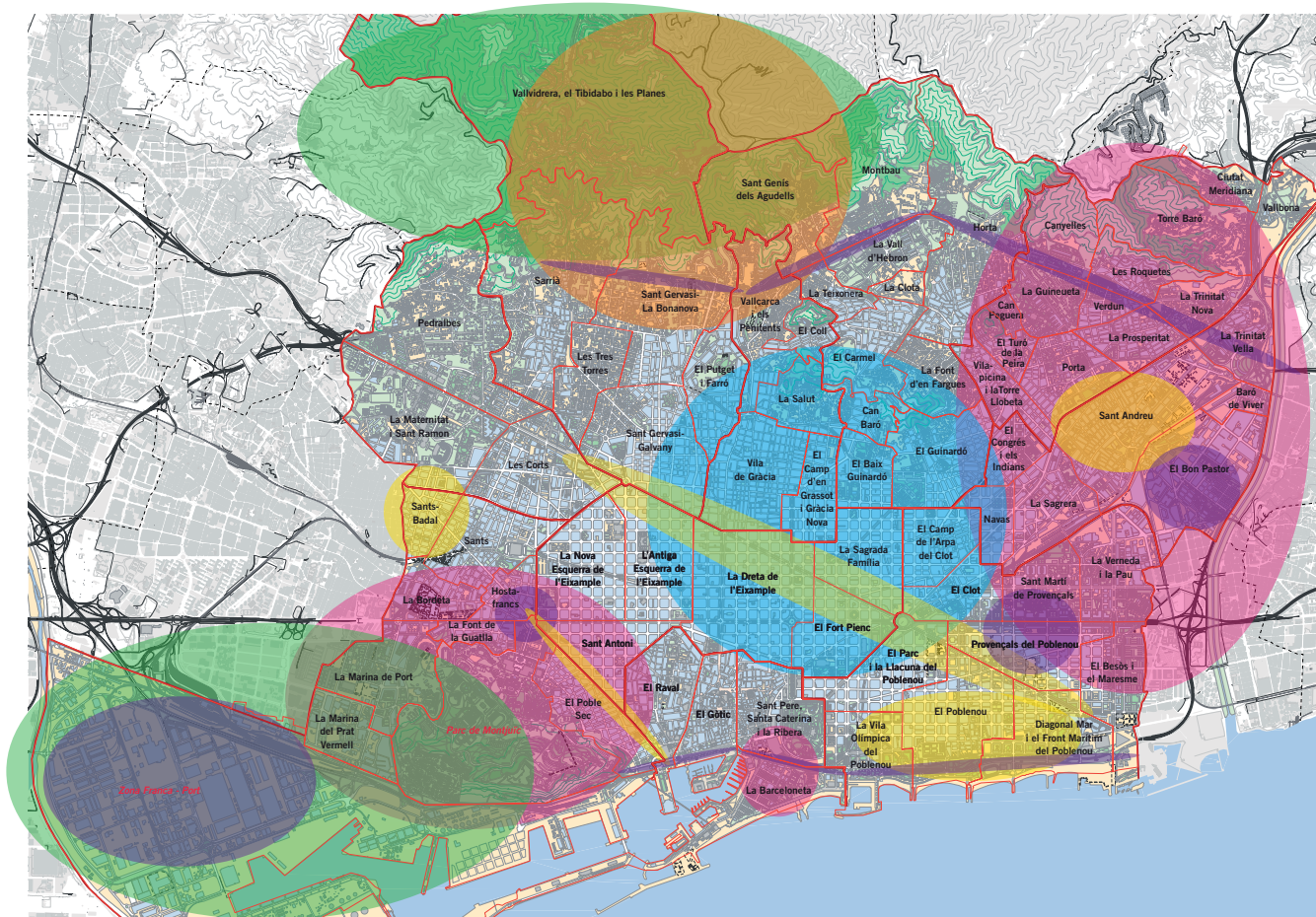
RESUM EXECUTIU

Aquest treball d'investigació periodística es desenvolupa entorn la hipòtesi: *El canvi climàtic es tradueix en impactes sobre el benestar social que no es visibilitzen com tals perquè es manifesten transversalment en forma de precarietat i desigualtat*. L'objectiu final és recollir dades i elaborar materials per a difusió principalment periodística, però també de recerca, de cara a: emmarcar les polítiques socials en el canvi climàtic per tal de visibilitzar-ne els reptes a través d'històries locals; reorientant l'enfocament cap a les conseqüències socials i no les causes científiques; i posant en valor la dimensió climàtica de les polítiques socials. Aquest objectiu es concreta en diferents formats i propostes de difusió que inclouen un reportatge en profunditat, un teaser de presentació d'un possible documental i el treball previ de treballs de recerca.

S'ha començat per una fase de recerca per determinar quines àrees clau del benestar social a Barcelona pateixen els efectes del canvi climàtic. A partir de la Llei 13/2017 de Canvi Climàtic a Catalunya, el Pla Clima 2018-2030 de Barcelona, i estudis de l'impacte del canvi climàtic a Barcelona i els seus escenaris de futur dibuixem un mapa dels principals impactes i efectes socials:

IMPACTES DEL CANVI CLIMÀTIC A BARCELONA

El mapa adjunt és una síntesi gràfica dels impactes del canvi climàtic en diferents àrees de la ciutat de Barcelona. Per la seva elaboració, s'ha consultat la llei del Canvi Climàtic a Catalunya, el Pla Clima 2018-2030 de Barcelona i altres estudis i recerques sobre l'impacte del canvi climàtic a la ciutat. El gràfic relaciona els districtes i barris de Barcelona, tenint en compte a la seva realitat social i demogràfica, amb els impactes climàtics. El mapa és el punt de partida per la selecció dels rostres que centren la recerca.

PERILL D'INCENDIS

Afecta especialment a l'àrea de Collserola, on trobem molta densitat boscosa, i el barri de Vallvidrera. Efectes sobre els habitatges dels veïns i les explotacions agrícoles i ramaderes.

MENOR DISPONIBILITAT D'AIGUA

Afecta a tota la zona de Collserola i l'àrea que envolta la desembocadura del riu Llobregat. Efectes sobre l'agricultura i la ramaderia periurbana. També suposaria una pèrdua de sobirania alimentària.

PERILL D'INUNDABILITAT

Afecta la línia costanera de la ciutat, l'eix de la Diagonal, Sant Andreu i la zona de Badal. Efectes sobre l'habitatge i l'espai públic.

EFFECTE ILLA DE CALOR

Distribuit per diverses zones de la ciutat: Ronda de Dalt, Ronda Litoral, el Bon Pastor, plaça d'Espanya, el polígon industrial de Zona Franca i la zona portuària i Sant Martí. Entre els grups més perjudicats per l'efecte illa de calor es troben els majors de 75 anys.

ONADES DE CALOR

Afecta els barris propers al Besòs, part d'Horta i Guinardó, el Poble-Sec, la Barceloneta i gran part del districte de Sants-Montjuïc. Els efectes s'accentuen en els habitatges mal condicionats, en les zones amb gentrificació i allà on hi ha pobresa. Entre els grups més perjudicats per les onades de calor es troben els majors de 75 anys.

QUALITAT DE L'AIRE

Es tracta d'un impacte que afecta bona part de la ciutat de Barcelona, encara que especialment destacat als districtes de l'Eixample, Gràcia i part de Ciutat Vella. Agreuja els problemes respiratoris i cardiovasculars, especialment en els malalts crònics i en la població infantil. També s'ha demostrat que té efectes negatius sobre el desenvolupament neurològic infantil.

Rostres

Aquesta anàlisi ha servit de base per identificar entorn 40 contactes entre ciutadanes i ciutadans, representants d'institucions, organitzacions i experts en diferents àmbits de polítiques socials. S'ha conduït un total de 13 entrevistes semi-estructurades. Finalment, s'ha identificat quatre històries destacades dels efectes del canvi climàtic a la ciutat, seguint els **rastres** dels diversos actors, institucions i experts; i mostrant els **rostres** protagonistes d'aquestes històries.

BARRIS, SALUT I CANVI CLIMÀTIC.

La Sònia i la Lluïsa, cuidant l'Eixample.

El canvi climàtic agreuja els episodis de contaminació i afegeix nous riscos de salut. Seguint el rastre d'aquests diversos efectes en trobem les conseqüències sobre grups i individus concrets, sovint ja vulnerables en diferents àrees de política social. Això es visibilitza en els barris i es manifesta a través de plataformes veïnals de protesta i defensa de la salut. Eixample Respira n'és un exemple. La Sònia treballa al barri i pateix problemes respiratoris i d'al·lèrgia. La Lluïsa és veïna i s'implica a través de l'activisme.

FEINA, POBRESA I CANVI CLIMÀTIC.

El Pau i el Daouda, pesca i precarietat del Senegal a la Barceloneta.

Els sectors primaris i comercials veuen la seva activitat afectada pel canvi climàtic. La pesca a Barcelona ha canviat a causa de transformacions econòmiques i culturals que afecten a la demanda, però també es posa de manifest que el canvi climàtic global provoca precarietat a nivell local. En Pau a la Barceloneta i en Daouda a Senegal pertanyen a la tercera generació de famílies pescadores que han vist com canviava la seva activitat amb el clima. En Pau coneix la precarietat dels immigrants amb qui ha treballat a la barca. En Daouda ha patit aquesta precarietat des que va abandonar la seva terra per davallada de recursos pesquers fins a la seva implicació en el Sindicat de Manters.

MENJAR, NATURA I CANVI CLIMÀTIC.

El Salva i el Damià, conreant per conservar Collserola.

Els fenòmens extrems com el temporal Glòria a Barcelona, posen damunt la taula la fragilitat dels sistemes naturals, però també d'al-

tres sistemes, com el sistema de producció i distribució de determinats aliments. Això es pot visibilitzar amb prestatgeries buides de menjar fresc després del temporal. Es posa de relleu el model de sobirania alimentària i la necessitat d'integrar les zones agrícoles periurbanes en les polítiques socials. Sorgeix l'oportunitat de posar en valor iniciatives de l'economia social. El Salva i el Damià mostren com a la serra de Collserola es pot fer producte ecològic de proximitat, recuperar llavors centenàries, gestionar el bosc i evitar incendis i fer, alhora, un projecte educatiu i de salut.

JOVES, JUSTÍCIA I CANVI CLIMÀTIC.

L'Aitor i la Maria, divendres per a un clima més just a Barcelona.

El canvi climàtic és un repte sistèmic que afecta a totes les polítiques públiques i grups de població. La veu dels joves simbolitza el repte.

Els trets comuns de les històries són:

- Se centren en les conseqüències i no en les causes del canvi climàtic a la ciutat.
- Exploren la perspectiva "humana", sobre persones, i no sobre el medi. És cert que potencien una visió androcèntrica del canvi climàtic, però per evidenciar la transversalitat dels seus efectes en les polítiques socials en el context urbà.
- Fan evidents les polítiques socials afectades. Però eviten el catastrofisme. Posen en valor les polítiques de: salut, habitatge i barris, precarietat laboral, migració.
- Ofereixen una visió positiva de governança: cooperació institucional-social-cívica, creació de capital social, paper de les institucions. Des de la ciutat cal més coordinació de les esferes públic-privat-cívic.
- Connecten els rostres amb el paper clau d'una nova governança per encarar el futur.
- Introdueixen transversalment el concepte de justícia climàtica.

Conclusions

La conclusió més important és que el canvi climàtic encara no es veu com un problema transversal sinó com una política sectorial, tant entre actors públics com socials.

Les històries individuals no són fàcils d'identificar i, sovint, estan inserides dins de moviments col·lectius que formen part de la societat organitzada.

El ciutadà com individu no té prou consciència de la connexió entre els seus problemes amb el canvi climàtic, ho ha de canalitzar a través de moviments organitzats: associacions de veïns, plataformes veïnals, cooperatives, associacions i organitzacions de salut.

Els experts tenen el discurs molt ben elaborat però no connecta amb el ciutadà com individu, més aviat connecta amb les polítiques públiques, això sí.

Missatges a transmetre

Plantegem com missatges clau per a la difusió periodística:

- El canvi climàtic es tradueix en impactes sobre el benestar social que no sempre es visibilitzen com tals perquè es manifesten transversalment en forma de problemes de salut, precarietat i desigualtat. Això apunta a la necessitat d'una nova governança climàtica on la ciutat serà clau per dirigir i trobar solucions locals a problemes globals.
- Els rostres del canvi climàtic a Barcelona mostren que les ciutats són la clau i que hauran de coordinar polítiques socials i ambientals per abordar l'emergència climàtica.
- En aquesta nova governança climàtica urbana és fonamental la coordinació entre institucions, associacions i plataformes, actors privats i públics, i col·lectius diversos incloent els joves, els immigrants, els veïns i veïnes, grups vulnerables i experts.

1. PRESENTACIÓ I OBJECTIUS

Aquesta memòria presenta els objectius, desenvolupament i resultats del projecte d'investigació periodística en l'àmbit del benestar social a Barcelona realitzat dins la Convocatòria de Premis Montserrat Roig 2018. El projecte parteix d'un repte: comunicar el canvi climàtic i fer visible el seu impacte en el benestar social és un repte complex per a la ciutat, però imprescindible per al benestar dels seus ciutadans. Les ciutats estan cridades a ser actors clau dels Acords de París, fet que planteja nous reptes en l'elaboració de polítiques públiques tant a nivell estatal com a nivell local (Lee i Koski 2015). La capacitat de resposta de la ciutat front el canvi climàtic depèn de la percepció dels riscos i la seva acceptació social. Aquests elements varien en relació amb els grups d'interès i els sectors afectats i són fortament dependents de factors com la transparència i la responsabilitat. Això suposa reptes importants de comunicació en sectors clau com la planificació urbana, la mobilitat i el transport, la construcció, la gestió de residus o l'aigua. A la comunicació cal afegir la participació i inclusió de grups d'interès i grups vulnerables en la presa de decisions i processos normatius. Però la ciutadania no visualitza com li afecta el canvi climàtic quan es parla d'Acords de París i molts dels efectes que pateixen els grups més vulnerables ni tan sols són percebuts com impactes del canvi climàtic sobre el benestar social. D'altra banda, els indicadors objectius del canvi climàtic no es tradueixen fàcilment en la noció subjectiva de benestar social: Com exactament afecta el canvi climàtic a la nostra vida? Qui són els afectats? Quines conseqüències pateixen?

A Barcelona, els estudis identifiquen com principals efectes del canvi climàtic: l'augment de la temperatura i major freqüència d'onades de calor, la menor disponibilitat d'aigua, l'increment de les inundacions, i el retrocés de les platges (Barcelona Regional 2019). Els reptes que hi van associats inclouen: la salut i supervivència de les persones; la qualitat de vida i seguretat de les persones; la garantia de subministraments; el cost de la vida; la transformació de l'entorn. L'impacte en el benestar social el trobem en forma de pèrdua de llocs de treball, problemes amb l'habitatge, major vulnerabilitat en la salut, agreujament de les situacions de precarietat, increment de la immigració il·legal. Per fer visible el canvi climàtic cal evidenciar també les seves

conseqüències locals en les persones, mostrant la connexió entre els seus efectes i la pèrdua de benestar social. Partint d'aquest problema, el projecte s'ha desenvolupat entorn la hipòtesi:

El canvi climàtic es tradueix en impactes sobre el benestar social que no es visibilitzen com tals perquè es manifesten transversalment en forma de precarietat i desigualtat.

L'anterior hipòtesi ha guiat una primera fase de recerca i recollida de dades que, en les fases posteriors, han nodrit les següents línies de treball i objectius:

LÍNIA PERIODÍSTICA

L'objectiu general és emmarcar les polítiques socials en el canvi climàtic per tal de visibilitzar-ne els reptes a través d'històries locals, reorientant l'enfocament cap a les conseqüències socials i no les causes científiques, i posant en valor la dimensió climàtica de les polítiques socials. S'ha treballat de cara a la redacció d'un **reportatge en profunditat** per publicar en mitjans escrits o digitals; i la possible producció d'un **documental** per ser emès en televisió.

LÍNIA DE RECERCA

L'objectiu general és comprovar la hipòtesi de partida prenent com a base la literatura que estudia el discurs com delimitador d'opcions polítiques i precursor de l'impacte de les polítiques públiques. S'adapta com mètode de recerca: entrevistes en profunditat i anàlisi crítica comparada del discurs d'institucions i individus en àrees clau de polítiques socials a Barcelona. S'ha treballat de cara a l'obtenció de dades que permetin iniciar aquesta recerca i publicar un futur **article per revista indexada**; i que permetin iniciar el disseny d'un futur **estudi de cas per a docència** universitària.

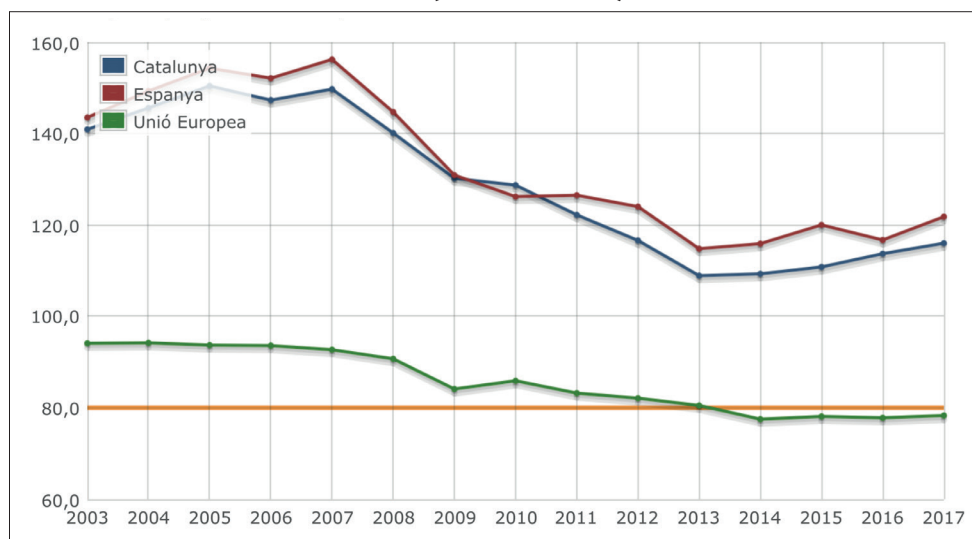
2. FASE DE RECERCA

En una primera fase de recerca documental s'ha determinat quines àrees clau del benestar social a Barcelona pateixen els efectes del canvi climàtic. S'ha començat per revisar els principals marcs estratègics i de polítiques sobre canvi climàtic a Barcelona i els estudis que se n'han derivat en els darrers anys. L'objectiu és identificar vulnerabilitats en connexió amb els diferents àmbits del benestar social a la ciutat. A continuació es sintetitza aquest anàlisi centrat en la Llei 13/2017 de Canvi Climàtic a Catalunya; el Pla Clima 2018-2030 de Barcelona; i estudis de l'impacte del canvi climàtic a Barcelona i els escenaris de futur.

Llei 16/2017 de canvi climàtic de Catalunya

Aprovada l'1 d'agost de 2017. Assumeix els mateixos objectius que marca la legislació comunitària europea que té per objectiu reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH) el 40% per al 2030, el 65% per al 2040 i el 100% per al 2050 respecte als valors de 1990. Com referència sobre els avenços en la reducció d'emissions, a la UE les emissions de GEH es van reduir un 23% entre el 1990 i el 2018 (Figura 1), mentre que l'economia va créixer un 61% en el mateix període. A Catalunya, les emissions van seguir una evolució creixent des del 1990 fins al 2005, any que va marcar un pic i a partir del qual han anat decreixent. Tanmateix, les emissions de GEH el 2017 es trobaven un 16% per sobre de les del 1990 (OCCC 2020).

FIGURA 1. Índex d'emissions de GEH (base 1990=100).

Font: Idescat, amb dades del Departament de Territori i Sostenibilitat. Eurostat

Nota: Objectiu UE-28 (80)

Aquesta llei de moment s'ha concretat en el Decret Llei 16/2019 de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables. També s'ha modificat amb la Llei 9/2019 que grava les emissions de diòxid de carboni dels vehicles de tracció mecànica.

Aquest marc legal incideix prioritàriament en la promoció de les energies renovables, l'autoconsum, i l'energia distribuïda, i en la reducció d'emissions derivades del transport. Es prioritza la sobirania energètica i la reducció d'emissions i contaminació atmosfèrica.

Pla Clima 2018-2030 de Barcelona.

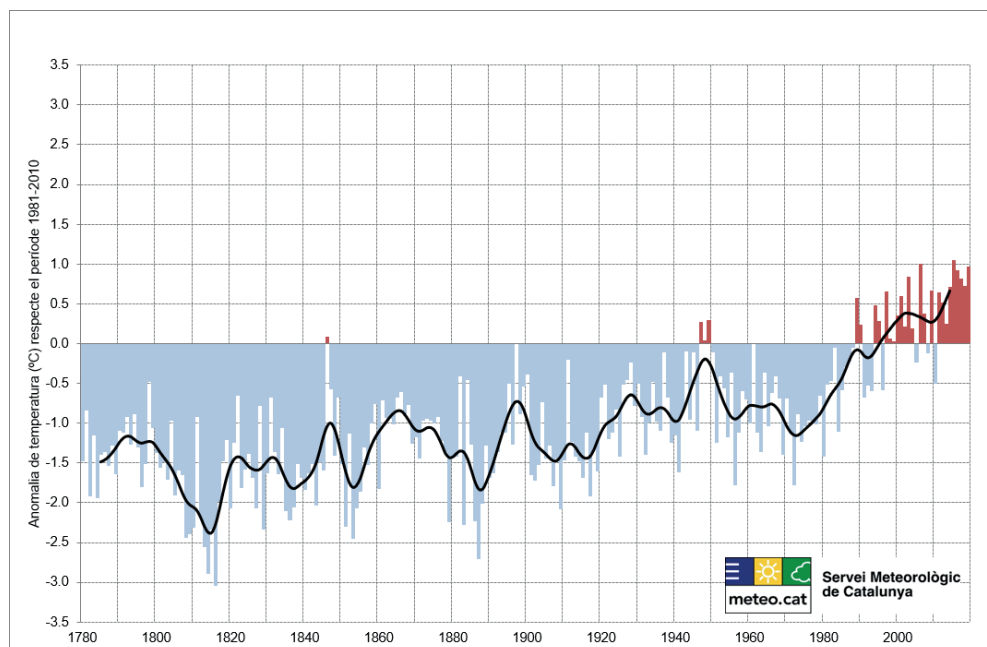
Es va aprovar el 26 d'octubre del 2018 en Plenari del Consell Municipal. S'articula entorn 4 eixos: mitigació, adaptació, justícia climàtica i acció col·lectiva. Dins d'aquest pla destaquen els programes i mesures relacionats amb la qualitat de l'aire, la contaminació i la mobilitat. S'incideix des de diferents fronts en temes relacionats amb el metabolisme urbà, les funcions urbanes i el consum associat de recursos energètics, aigua i materials, així com generació de residus i emissions. Per a la present recerca interessen els plans que incideixen en temes de **salut, seguretat i mobilitat**. També s'hi preveuen accions relacionades amb el context urbà, incloent l'edificació i la forma urbana, l'espai públic, la infraestructura verda i el verd urbà. En relació a aquestes accions, ens interessen qüestions relacionades amb la requalificació, revitalització i rehabilitació, així com **problemes d'habitatge** que calgui considerar per a l'adaptació al canvi climàtic.

L'impacte del canvi climàtic a Barcelona i els escenaris de futur.

S'han revisat diferents estudis que analitzen l'impacte del canvi climàtic a Barcelona en les darreres dècades. En treballs de Barcelona Regional (2017, 2019) es projecten dos escenaris climàtics futurs: *el compromès*, on s'assoleixen els compromisos dels Acords de Paris (augment global d'entre +1.5°C i 2°C) que a Barcelona significaria un augment de temperatura de +1,6°C a mitjans de segle i de +1,7 °C a finals de segle, i una reducció de la precipitació del -14 % a finals de segle; i el passiu on no es pren cap mesura (augment global molt superior a 2°C) i que a Barcelona suposaria un increment de la temperatura de +2 °C a mitjans de segle, que arribaria als +3 °C a finals de segle (Barcelona Regional 2019). La reducció de la precipitació seria de -26 % respecte a la pluviometria actual a finals de segle. Partint d'aquests escenaris passats i futurs, ens centrem en els següents impactes a Barcelona:

AUGMENT DE LA TEMPERATURA (1,6 graus des de 1950) i major freqüència d'onades de calor. Barcelona té una amplitud tèrmica moderada, amb una temperatura mitjana anual de 17,6°C (màxima mitjana anual 20,8°C, mínima mitjana 14,3°C). El clima de Barcelona té un efecte termoregulator degut al mar Mediterrani. La temperatura mitjana anual a Barcelona s'ha incrementat a un ritme de +0,08°C /decenni des de 1780. En la figura 2 es mostra un gràfic d'evolució d'anomalies de la temperatura mitjana a Barcelona que mostren la tendència creixent en les darreres dècades.

FIGURA 2. Anomalia de la temperatura mitjana anual a Barcelona. 1780-2019

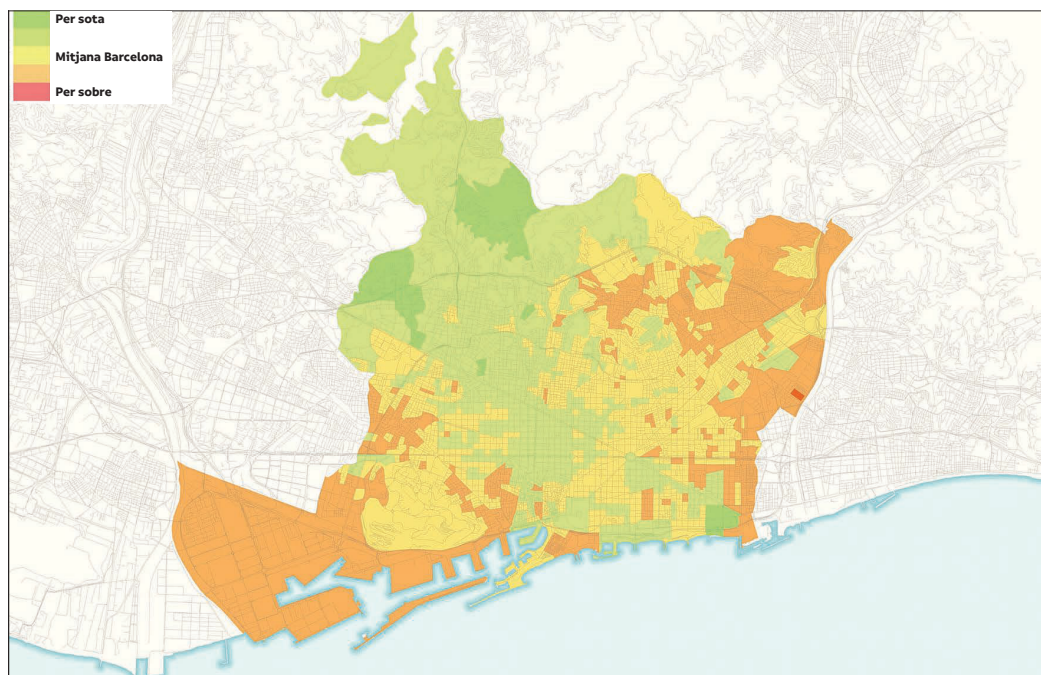

Font: Servei Meteorològic de Catalunya

Actualment Barcelona té 1 onada de calor cada 4 anys. Aquest fenomen podria passar a 2 onades de calor per any a finals de segle en l'escenari compromès o a 4-5 onades per any en l'escenari passiu. Els estudis presenten un mapa de vulnerabilitat de la ciutat davant les onades de calor considerant la població de més de 75 anys, el comportament energètic dels edificis més afectats per les onades de calor, la manca de vegetació i l'indicador socioeconòmic de formació insuficient.

Es destaquen com barris vulnerables davant onades de calor els propers al Besòs, part d'Horta i Guinardó, el Poble-Sec, la Barceloneta i gran part del districte de Sants-Montjuïc (Figura 3).

FIGURA 3. Vulnerabilitat dels barris de Barcelona davant onades de calor

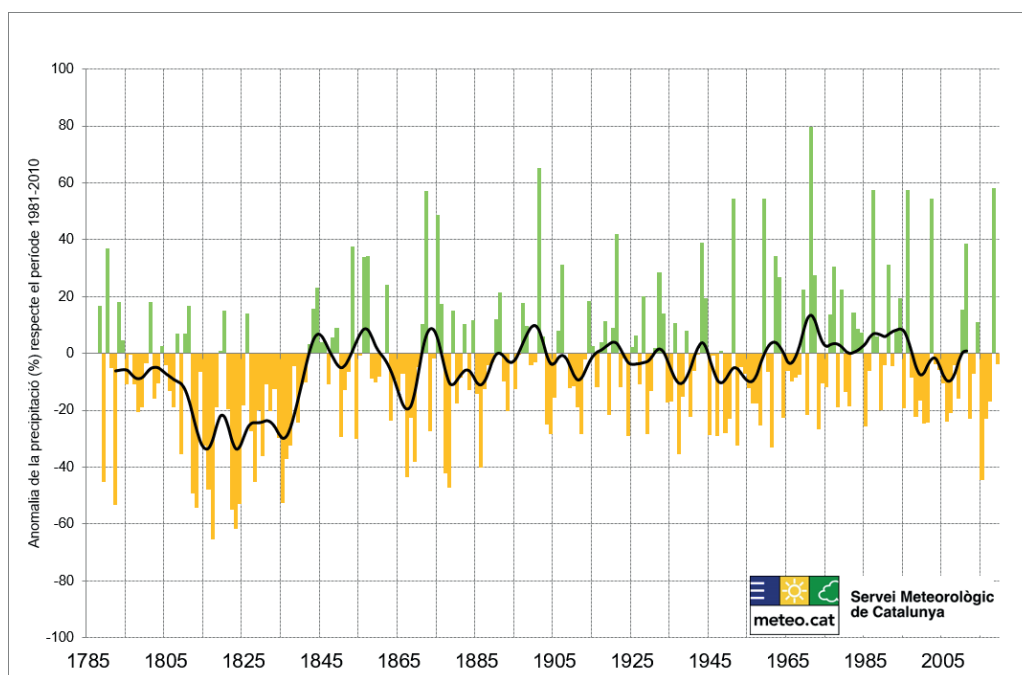
Font: Estudi dels impactes del canvi climàtic a Barcelona, 2018

MENOR DISPONIBILITAT D'AIGUA. A la ciutat de Barcelona els consums principals estan associats al sector domèstic (38,2 %), que utilitza aigua de qualitat potable, i al sector comercial-industrial (22,9 %) que utilitza aigua de qualitat potable i aigua freàtica. A l'espai públic (21,8 %), es recull una part important de l'aigua de pluja així com l'aigua subterrània o potable que s'utilitza per la neteja dels carrers o el manteniment dels espais verds o fonts ornamental. En aquesta recerca ens interessa sobretot els efectes de la **menor disponibilitat d'aigua en l'agricultura i ramaderia periurbana**, a l'àrea metropolitana, i les possibles conseqüències en la sobirania alimentària a Barcelona.

INCREMENT DE LES INUNDACIONS i desbordament de la xarxa per episodis de pluja torrencial. A Barcelona hi ha una lleugera tendència cap al descens de la pluviometria anual de -0,6 mm/dècada, ritme

que s'accentua en el període més recent. Però això es combina amb una major freqüència d'episodis extrems o anomalies. A la figura 4 es mostra l'evolució d'anomalies on un 100% indicaria que la precipitació ha estat el doble que la mitjana.

FIGURA 4. Anomalia de la precipitació anual a Barcelona. 1787-2019

Font: Servei Meteorològic de Catalunya

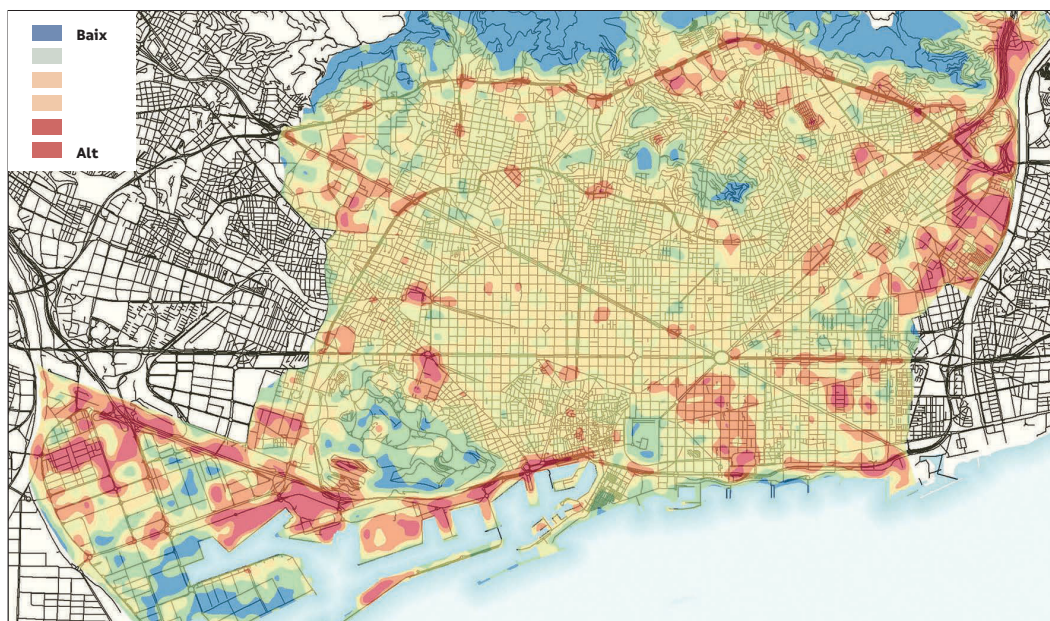
Les zones amb més perill d'inundació són les de menor capacitat de drenatge de la xarxa, de pendent més baix i de superfície de conca més gran. En els escenaris futurs projectats en l'informe es posa de manifest la fragilitat del sistema en zones que ja estan ara afectades per la inundabilitat com: Paral·lel, Poblenou, eix de la Diagonal, Sant Andreu, Badal i Sant Martí.

PERILL D'INCENDIS. L'augment de les temperatures i la disminució de la precipitació per causa del canvi climàtic potenciaran l'estrès hídric i la inflamabilitat de la vegetació i, per tant l'augment del perill d'incendis. En el cas de Barcelona és molt centrat a la zona de **Collserola** (Vallvidrera, Tibidabo, Les Planes, etc.), barris adjacents (Sant Genís dels Agudells, Montbau, Horta, Canyelles, Torre Baró, etc.) i contraforts. L'àmbit on es preveu que hi haurà un increment del perill més destacat és en el barri de Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes.

EFFECTE ILLA DE CALOR. Els estudis analitzen el potencial d'acumulació de calor de la superfície urbana i identifiquen les zones amb més poder acumulatiu a Barcelona: les associades a la **Ronda de dalt, Ronda Litoral, el Bon Pastor, Plaça Espanya, el polígon industrial de Zona Franca, la zona portuària o Sant Martí**. A Barcelona l'efecte illa de calor provoca diferències de temperatura entre el centre de la ciutat i els seus voltants de 3°C a 8°C (Figura 5).

FIGURA 5. Potencial d'acumulació de calor

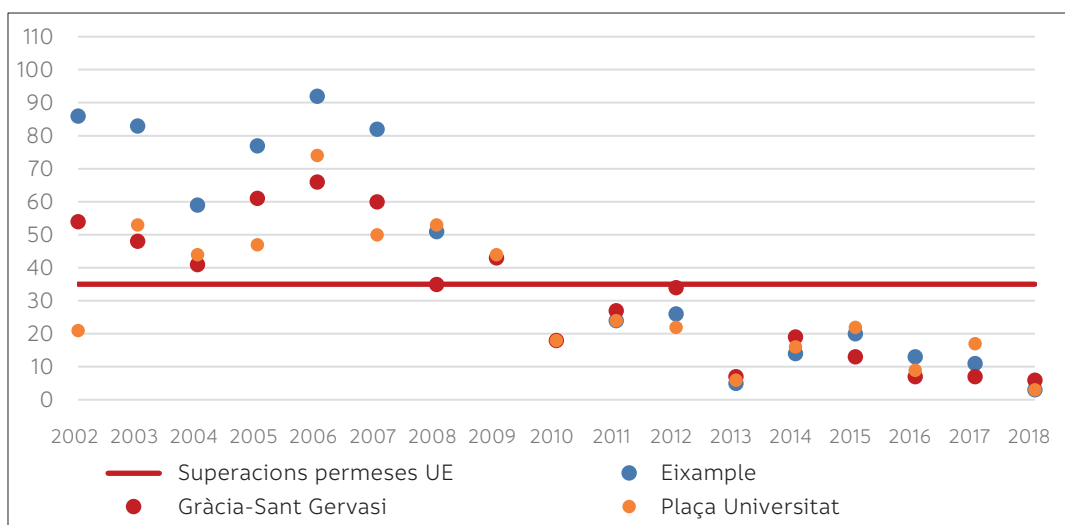
Font: Estudi dels impactes del canvi climàtic a Barcelona, 2018

RETROCÉS DE LES PLATGES, PÈRDUA DE DIVERSITAT I ACIDIFICACIÓ DEL MAR. L'estudi preveu que les platges més vulnerables de Barcelona són les platges de ponent, com la platja de Sant Sebastià i la platja de la Barceloneta, on la reducció de zona de platja és major i on en episodis de temporal l'aigua pot arribar al passeig marítim. Aquests efectes es notaran en la **pressió superior del turisme sobre les platges i la pèrdua de diversitat en la zona de costa**.

QUALITAT DE L'AIRE. S'identifica com un dels problemes ambientals més importants de la ciutat. Preocupen el diòxid de nitrogen (NO_2) i les partícules en suspensió (PM_{10}), i en menor mesura l'ozó troposfèric (O_3). Les projeccions realitzades indiquen que els efectes del canvi climàtic podrien comportar un augment en la concentració

anual dels tres contaminants analitzats si es mantingués la tecnologia actual. L'increment seria alt en les partícules PM10, mitjà en els NO2 i baix en l'O3. La Figura 6 mostra com es supera el nivell de referència de PM10 de l'OMS a Barcelona segons registres a les estacions de trànsit. Interessa analitzar en particular els **efectes sobre la salut** i, en particular, en determinats barris més intensos en trànsit.

FIGURA 6. Nombre de dies en què es supera el nivell de referència diària de l'OMS per la fracció PM₁₀ del material particulat durant el període 2002-2018 a les estacions de trànsit.

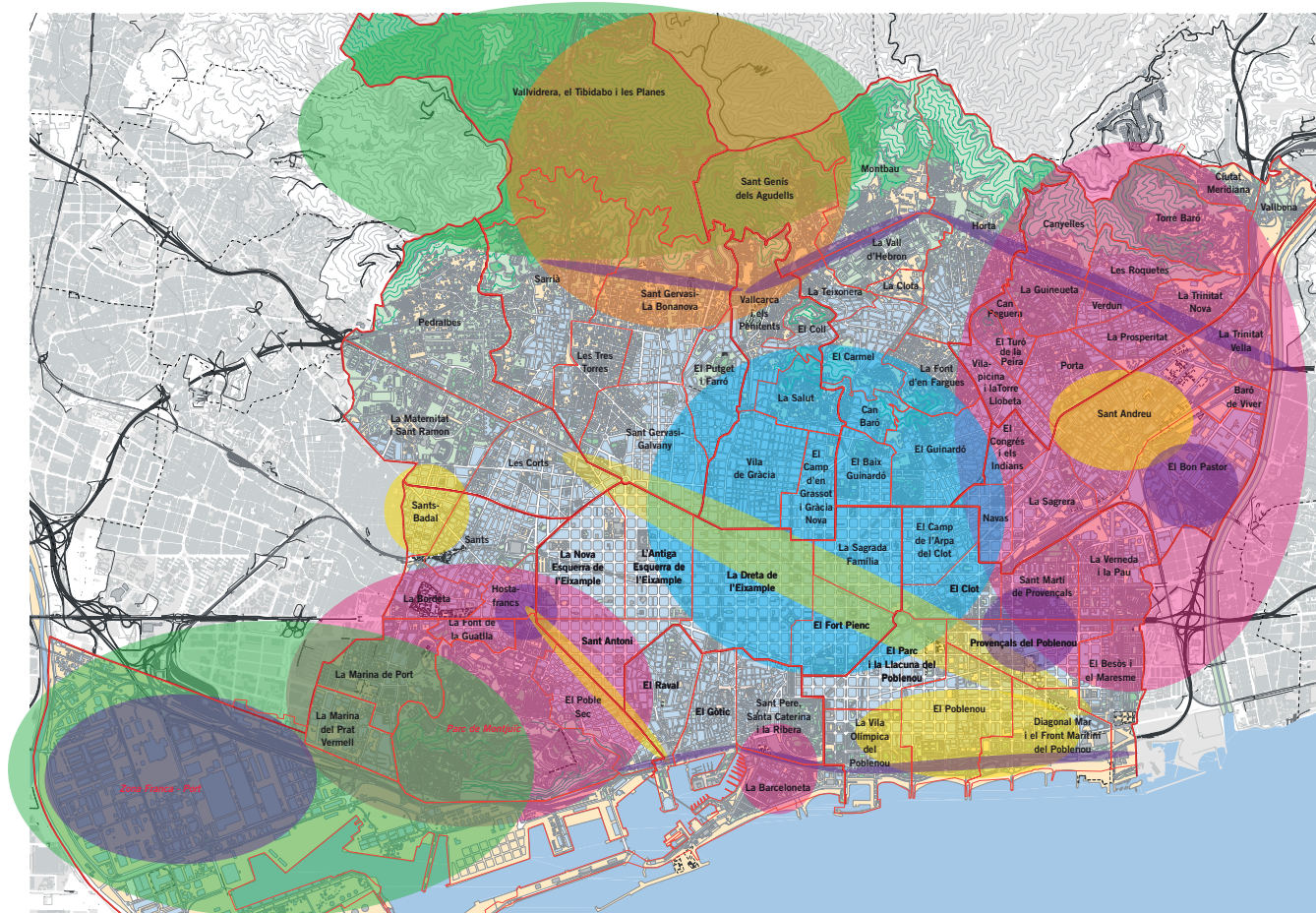
Font: Agència de Salut Pública de Barcelona

A partir de l'anàlisi documental dibuixem un mapa dels principals impactes del canvi climàtic i els seus efectes socials a Barcelona (Figura 7).

FIGURA 7. Impactes del canvi climàtic a Barcelona i els seus efectes socials

El mapa adjunt és una síntesi gràfica dels impactes del canvi climàtic en diferents àrees de la ciutat de Barcelona. Per la seva elaboració, s'ha consultat la llei del Canvi Climàtic a Catalunya, el Pla Clima 2018-2030 de Barcelona i altres estudis i recerques sobre l'impacte del canvi climàtic a la ciutat. El gràfic relaciona els districtes i barris de Barcelona, tenint en compte a la seva realitat social i demogràfica, amb els impactes climàtics. El mapa és el punt de partida per la selecció dels rostres que centren la recerca.

Font: Elaboració pròpia

PERILL D'INCENDIS

Afecta especialment a l'àrea de Collserola, on trobem molta densitat boscosa, i el barri de Vallvidrera. Efectes sobre els habitatges dels veïns i les explotacions agrícoles i ramaderes.

MENOR DISPONIBILITAT D'AIGUA

Afecta a tota la zona de Collserola i l'àrea que envolta la desembocadura del riu Llobregat. Efectes sobre l'agricultura i la ramaderia periurbana. També suposaria una pèrdua de sobirania alimentària.

PERILL D'INUNDABILITAT

Afecta la línia costanera de la ciutat, l'eix de la Diagonal, Sant Andreu i la zona de Badal. Efectes sobre l'habitatge i l'espai públic.

EFFECTE ILLA DE CALOR

Distribuït per diverses zones de la ciutat: Ronda de Dalt, Ronda Litoral, el Bon Pastor, plaça d'Espanya, el polígon industrial de Zona Franca i la zona portuària i Sant Martí. Entre els grups més perjudicats per l'efecte illa de calor es troben els majors de 75 anys.

ONADES DE CALOR

Afecta els barris propers al Besòs, part d'Horta i Guinardó, el Poble Sec, la Barceloneta i gran part del districte de Sants-Montjuïc. Els efectes s'accentuen en els habitatges mal condicionats, en les zones amb gentrificació i allà on hi ha pobresa. Entre els grups més perjudicats per les onades de calor es troben els majors de 75 anys.

QUALITAT DE L'AIRE

Es tracta d'un impacte que afecta bona part de la ciutat de Barcelona, encara que especialment destacat als districtes de l'Eixample, Gràcia i part de Ciutat Vella. Agreuja els problemes respiratoris i cardiovasculars, especialment en els malalts crònics i en la població infantil. També s'ha demostrat que té efectes negatius sobre el desenvolupament neurològic infantil.

3. FASE D'IDENTIFICACIÓ D'HISTÒRIES, RASTRES I ROSTRES

A partir de l'anàlisi anterior, hem determinat àrees clau de política social on els efectes del canvi climàtic es poden manifestar de diferents maneres. A partir d'aquestes àrees s'han establert diversos contactes amb actors i institucions per identificar històries dels efectes del canvi climàtic a la ciutat (Figura 8). Els **rastres** fan referència als diversos actors, institucions i experts que ens han conduït al coneixement dels efectes i impactes del canvi climàtic a la ciutat. Els **rostres** són els protagonistes de les històries identificades en les diferents àrees de polítiques socials. La cerca s'ha concretat en la identificació d'entorn 40 contactes entre ciutadanes i ciutadans, representants d'institucions, organitzacions i experts en diferents àmbits de polítiques socials. S'ha conduït un total de 13 entrevistes semi-estructurades.

FIGURA 8. Quadre d'identificació d'històries, rastres i rostres

HISTÒRIES EN ÀREES DE POLÍTICA SOCIAL AFECTADES PEL CANVI CLIMÀTIC	RASTRES DISCURS INSTITUCIONAL/EXPERT	ROSTRES DISCURS INDIVIDUAL/SOCIAL
SALUT És l'àrea on els efectes del canvi climàtic són més visibles, coneguts i comunicats. També on existeix més investigació i institucionalització. S'ha buscat històries sobre les següents connexions amb el canvi climàtic: - Possible agreujament dels efectes de la contaminació sobre la salut. - Increment d'al·lèrgies i problemes respiratoris i dermatitis associats. - Increment de patologies infeccioses. - Canvis en l'alimentació. - Problemes respiratoris derivats d'ozó i relació amb tempestes.	Hospital Sant Joan Déu: MARIA COLS ROIG, <i>cap de Secció de Pneumologia Infantil i Unitat de Fibrosi Quística</i> Hospital Sant Joan Déu: ANA MARIA PLAZA, <i>cap Servei Al·lèrgies</i> Institut Global Health BCN: XAVIER RODÓ, <i>cap programa clima i salut</i>. Entrevista 20/02/20 Centre Anàlisi i Programes Sanitaris CAPS: JOSEP MARTÍ VALLS. Entrevista 20/02/20 Hospital Taulí: MONTSERRAT BOSQUE GARCIA, <i>pneumòloga</i>. Entrevista 28/10/19 Hospital Fundació Pere Claver: CARLES LUCAS, <i>pneumòleg asma i al·lèrgia</i>. Entrevista 13/02/20 Regidoria de Salut: GEMMA TARAFA. Entrevista 12/03/20 (ajornada COVID19)	DA-ADEA (Malalts Dermatitis Atòpica): CRISTINA RIGOL AEPNAA (Malalts al·lèrgies): CRISTINA LOPEZ CALDERO A Tot Pulmó Colònies Asma i Al·lèrgia: NÚRIA MOLINOS, JOAN RIUS. Entrevista 11/02/20
HABITATGE, URBANISME, ECOLOGIA URBANA És una àrea molt afectada en altres regions, que fins i tot a provocat "gentrificació climàtica". A Barcelona, s'ha buscat històries en: - Zones i barris més afectats per Efecte Illa de Calor i per inundacions. - Barris vulnerables front requalificació, revitalització i rehabilitació. - Possibles desplaçaments o pèrdua de valor de mercat de determinades zones (gentrificació climàtica) - Possibles efectes especulatius en el mercat immobiliària BCN per efecte de la gentrificació climàtica en altres regions del món (compra de sòl per part de capital estranger).	Consorci Habitatge Bcn: FCO JAVIER BURÓN Regidoria vivenda i rehabilitació: LUCIA MARTIN Comissionat Ecologia: FREDERIC XIMENO, <i>gerent medi ambient i serveis urbans</i>. Entrevista 17/02/20 Habitat Immobiliària: CARLOTA LACASA Amat Immobiliaris: GUIFRÉ HOMEDES	Associació veïns Horta Associació veïns St. Martí Associació veïns Sants-Montjuïc Federació associació veïns Bcn: ANNA MENÉNDEZ Plataforma Eixample Respira: LLUÏSA CENDON, SÒNIA. Entrevista 27/02/20
ATUR, ECONOMIA SOCIAL, PROMOCIÓ Ens centrem en l'activitat primària a Barcelona i voltants, sobretot per enriquir el debat sobre sobirania alimentària. També es vol estudiar els efectes sobre el segon sector d'activitat a Barcelona, el comerç. S'ha buscat històries de: - Activitat pesquera. Tot i afectar només a 324 treballadors a Barcelona, representa molt bé els efectes del clima sobre la precarietat i les conseqüències en els models comercials i d'abastament d'aliments. - Activitat agrícola. Tot i ubicar-se en l'àrea metropolitana, representa molt bé les conseqüències en la sobirania alimentària.	Comissionat ocupació i precarietat: RAQUEL GIL Expert seguretat alimentària UAB: PEP ESPLUGA. Entrevista 05/03/20 Unió Pagesos: DAVID VIVET Mercabarna: SUSANA ASPURO Majoristes peix fresc i congelat	Confraria de pescadors: PAU HUGUET. Entrevista 27/02/20 Cooperativa Torrelles: ORIOL FONT, JOAN SANEUGENI Cooperativa Can Pujades: SALVADOR FERRAN. Entrevista 04/03/20
POBRESA, DESIGUALTAT, JUSTÍCIA SOCIAL En aquest bloc, ens centrem en els conceptes de desplaçat i refugiat climàtic. A partir dels contactes amb associacions d'immigrants, s'identifiquen casos que contextualitzin situacions de desigualtat, injustícia i pobresa que es donen a escala global però es viuen a escala local. En centrem en els casos de Senegal, Hondures i Filipines, regions que han patit fortament els impactes del canvi climàtic en activitats ja molt vulnerables com la pesca i l'agricultura.	Regidoria drets ciutadania: MARC SERRA JUDITH MUÑOZ, <i>investigadora migració femenina UB</i>. Entrevista 31/10/19 MARGA LEON, <i>experta en polítiques de pobresa UAB</i> GLORIA ELENA RENDÓN, <i>experta en migracions</i> SARA CUENTAS, <i>experta i activista en migració i gènere</i>	Sindicat manters: DAOUDA DIEYE. Entrevista 26/02/20 Associació Amistad Mujeres Filipines: RITA AMAQUI Associació Honduras, mujeres migrantes diversas: CARMEN JUAREZ Fridays for Future Barcelona: AITOR URRUTIKOECHEA, MARIA SERRA. Entrevista 04/03/20

Font: Elaboració pròpia

A partir de la recerca i de l'anàlisi de les entrevistes als rostres i rastres identifiquem quatre històries que tenen els següents trets comuns:

- Se centren en les conseqüències i no en les causes del canvi climàtic a la ciutat.
- Exploren la perspectiva “humana”, sobre persones, i no sobre el medi. És cert que potencien una visió androcèntrica del canvi climàtic, però per evidenciar la transversalitat dels seus efectes en les polítiques socials en el context urbà.
- Fan evidents les polítiques socials afectades. Però eviten el catastrofisme. Posen en valor les polítiques de: salut, habitatge i barris, precarietat laboral, migració.
- Ofereixen una visió positiva de governança: cooperació institucional-social-cívica, creació de capital social, paper de les institucions. Des de la ciutat cal coordinació dels esferes públic-privat-cívic.
- Connecten els rostres amb la governança per mostrar un camí de futur.
- Introdueixen transversalment el concepte de justícia climàtica.

A continuació presentem els trets bàsics de cada història i reproduïm fragments de les converses amb els seus *rastres* i *rostres*.

BARRIS, SALUT I CANVI CLIMÀTIC. La Sònia i la Lluïsa, cuidant l'Eixample.

El canvi climàtic agreuja els episodis de contaminació i afegeix nous riscos de salut. Seguint el rastre d'aquests diversos efectes en trobem les conseqüències sobre grups i individus concrets, sovint ja vulnerables en diferents àrees de política social. Això es visibilitza en els barris i es manifesta a través de plataformes veïnals de protesta i defensa de la salut. ***Eixample Respira*** n'és un exemple. La Sònia treballa al barri i pateix problemes respiratoris i d'al·lèrgia. La Lluïsa és veïna i s'implica a través de l'activisme.

Fragments de converses amb els protagonistes:

“Fa un temps vaig a tenir problemes de salut i els metges et comencen a demanar que facis proves primer de sang, orina... i em van dir: has de començar a fer un registre de tot el que fas, on vas, què menges, com et rentes la roba, què beus, analitza tot el que fas per veure per on ve el problema no...i aquesta barreja de treballar aquí, moure'm pels carrers i està especialment alerta em va fer saltar... adonar de coses que m'estaven passant. Per exemple passava pel carrer Aragó i em rajava el nas com si estigués constipada, o passava per Gran Via i el coll se'm tancava més. Ostres això no és normal.” **Sònia - Eixample Respira.**

“Eixample Respira és més d'estómac que de cap. Som molt conscients que el port genera unes emissions probablement més grans que el trànsit. Però l'estómac com a veïna el que t'està afectant a la salut, el que et fa rajar el meu nas és el cotxe. Estem contra els cotxes.” **Lluïsa - Eixample Respira.**

“Quan tu vas al metge i tens una asma greu et diran que vagis fora de Barcelona o quan hi ha un episodi de contaminació...potser no surtis gaire de casa. Al final la culpabilització no és tant de qui causa el problema si no de qui el pateix. Doncs potser si també incorporant el coneixement científic als nostres metges i preguntant a quin carrer vius... A veure si totes les bronquitis que està tenint el meu fill estan vinculades a que vius al carrer Urgell, al carrer París ... Potser aquí a nivell preventiu i ja podem parlar també a nivell econòmic si fas una bona prevenció el sistema sanitari ...” **Sònia - Eixample Respira.**

“A Barcelona el tema més urgent és el de la contaminació atmosfèrica. Els efectes són d'al·lèrgies i asma, sobretot en els nens, també en retard de l'aprenentatge.” **Josep Martí - CAPS.**

“Amb el canvi climàtic es modifica la pol·linització, els virus i les tempestes, que trenquen les espores i empitjoren el problema. En condicions normals no dones tractaments de

llarga durada perquè s'entén que quan desapareix el pol·len s'acaba el problema. Però l'any passat per exemple, no va ploure fins l'abril. O sigui que una temporada que sol durar unes setmanes, es va allargar molt més temps i va causar problemes molt greus a moltes persones....El que més ens sorprèn és que els problemes no són només a nens i gent gran. El problema més cridaner s'ha donat amb gent jove de 20 a 40 anys que no tenien antecedents ni tan sols de problemes de rinitis i asma. Hi ha hagut molts casos“, explica **Montse Bosque, metgessa pneumòloga del Parc Taulí.**

“El mesurador de Gràcia a Gal·la Placidia dóna uns resultats brutals. La gent es queixa i diuen “si aquí heu tallat el trànsit, heu fet Gràcia la zona amb més quilòmetre per vianants i resulta que les dades donen una qualitat de l'aire horrible, què passa?”, explica **Xavier Rodó del ISGBCN.**

“En la comissió d'escoles volem que les famílies sàpiguen aquestes coses i anar difonent el coneixement científic. D'altra banda cal treballar amb els metges...Impliquem a escoles de tota la ciutat, no només del districte. Tenim a change.org unes 10.000 persones que han signat el manifest. Hi ha més de 100 escoles implicades. També volem començar a treballar amb comerços; treballar com una xarxa”, explica **Lluïsa Cendón de la plataforma Eixample Respira.**

FEINA, POBRESA I CANVI CLIMÀTIC. El Daouda i el Pau, pesca i precarietat del Senegal a la Barceloneta

Els sectors primaris i comercials veuen la seva activitat afectada pel canvi climàtic. La pesca a Barcelona ha canviat a causa de transformacions econòmiques i culturals que afecten a la demanda, però també es posa de manifest que el canvi climàtic global provoca precarietat a nivell local. En Pau a la Barceloneta i en Daouda a Senegal pertanyen a la tercera generació de famílies pescadores que han vist com canviava la seva activitat amb el clima. En Pau coneix la precarietat dels immigrants amb qui ha treballat a la barca. En Daouda ha patit aquesta precarietat des que va abandonar la seva terra per la davallada dels recursos pesquers. A Barcelona ha impulsat el Sindicat de Manters.

Fragments de converses amb els seus protagonistes:

*“Toda mi familia son pescadores en Senegal, excepto yo. Mis hermanos, mi abuelo... En cambio, mi padre decidió cambiar de profesión y se hizo taxista. En Senegal era habitual que la gente fuera a pescar de madrugada con una patera pequeña. Al volver vendían la mitad del pescado y la otra mitad la llevaban a casa para comer. Se podía sobrevivir. Pero los efectos del cambio climático afectaron al mar y a los peces. Muchos peces desaparecieron y el mar creció. En Sant Louis, la ciudad donde viven mis padres, el mar ya se comió buena parte de la ciudad. El agua entró dentro de las casas y algunas personas murieron”, explica **Daouda**.*

*“Els meus avantpassats eren pescadors de la Ribera. Els van fer fora del barri per construir la Ciutadella i es van instal·lar a la Barceloneta. Tota la nostra família encara hi viu. Des de fa una dècada, ha canviat el tipus de peix que agafem. Pesquem una espècie de gamba blanca que és característica de l'Atlàntic i trobem més penegals dels que tocava. En canvi, hem vist una gran davallada del seitó, com altres espècies autòctones. Molts dels nutrients que baixen pel riu queden retinguts al pantà de Sau”, explica **Pau Huguet de la Confraria de Pescadors de Barcelona**.*

“Hacer de mantero es una cuestión de pura supervivencia. Ganarse la vida dignamente es tener un papel en forma de contrato, con unos horarios, estar afiliado a la Seguridad Social y pagar impuestos. Hice de mantero e hice muchos amigos. En lugar de quedarnos en casa solos y diciendo tonterías decidimos crear un Sindicato”, recorda **Daouda, impulsor del Sindicat de Manters.**

“Els patrons de les barques de pescadors som autònoms. Els mariners estan contractats i estan al règim general de la Seguretat Social. El perfil ha canviat: tu voldries embarcar-te ara i no podries perquè necessaries un curset de salvament, un curset de contra incendi, després una història que es diu la competència marinera. Si tu no tens aquests papers no t'embarques”, afirma **Pau Huguet de la Confraria de Pescadors de Barcelona.**

MENJAR, NATURA I CANVI CLIMÀTIC. El Salva i el Damià, conreant per conservar Collserola

Els fenòmens extrems com el temporal Glòria a Barcelona, posen damunt la taula la fragilitat dels sistemes naturals, però també d'altres sistemes, com el sistema de producció i distribució de determinats aliments. Això es pot visibilitzar amb prestatgeries buides de menjar fresc després del temporal. Es posa de relleu el model de sobirania alimentària i la necessitat d'integrar les zones agrícoles periurbanes en les polítiques socials. Sorgeix l'oportunitat de posar en valor iniciatives de l'economia social. El Salva i el Damià mostren com a Collserola pot fer producte ecològic de proximitat, recuperar llavors centenàries, gestionar el bosc i evitar incendis i fer, alhora, un projecte educatiu i de salut.

Fragments de converses amb els seus protagonistes:

“Fa deu anys tot el discurs de canvi climàtic, de l'emergència no havia aterrat, no estava present. Ara està a tot arreu el canvi climàtic, l'estem notant...En uns anys va baixar molt el tema de l'aigua... 2014 o 15 a Collserola va ploure gairebé el 50% del que plou....El bosc va néixer aquí fa molts anys. Hi

ha arbres que tenen 500 anys. No poden agafar el vehicle i marxar d'aquí i anar-se'n més al nord a buscar uns climes més propicis. Ho poden fer els insectes, però aquest bosc s'ha de gestionar", explica **Salvador Ferran de la Cooperativa Can Pujades**.

"Ara mateix hi ha una xarxa de ciutats i per l'agricultura de proximitat que fan polítiques alimentàries locals i que no només tenen en compte com es produeix un aliment sinó tot el que envolta al fet alimentari. És un fenomen que dinamitza l'economia local. Els circuits locals permeten que hi hagi tota una sèrie d'actors que puguin anar fent. I aquí entren també les escoles, els menjadors escolars, restaurants, comerços locals i tota una sèrie d'actors que s'hi poden sumar. Fer política alimentària local no és només analitzar què fan els pagesos, o ajudar els pagesos a produir, si no que sobretot és contribuir a establir vincles dins l'ecosistema alimentari local", afirma **Pep Espluga, sociòleg i investigador a la UAB**.

"En el nostre barri a Collserola vivim 4.500 persones. Som veïns de Barcelona. (...) La cooperativa vol fer un projecte mediambiental, educatiu, econòmic i projecte de salut. Col·laborem amb l'escola Xiprer. Amb la cuina es pot tancar tot el cicle de l'alimentació. L'objectiu és intentar lligar tot aquest consum amb la proximitat. També hi ha un projecte de ramats itinerants, per mantenir el bosc i amb franges de protecció que contribueixi a aquest canvi", explica **Salvador Ferran de la Cooperativa Can Pujades**.

"El model agrari estàndard no permet una agricultura de proximitat. A Collserola hi ha quatre mil hectàrees disseminades en petits trossos i no és rendible produir un monocultiu per l'exportació, no té sentit. Hem de pensar en un altre paradigma, més sostenible en termes ambientals. Un sistema que permeti guanyar-se la vida dignament sense explotació ni auto-explotació i que alhora protegeixi l'entorn ecològic", sosté **Pep Espluga, sociòleg i investigador de la UAB**.

JOVES, JUSTÍCIA I CANVI CLIMÀTIC. L'Aitor i la Maria, divendres per a un clima més just a Barcelona

El canvi climàtic és un repte sistèmic que afecta a totes les polítiques públiques i grups de població. La veu dels joves simbolitza el repte.

Fragments de converses amb els seus protagonistes:

*“Què vol dir viure millor? Se’ns ha educat amb la idea que tenir coses materials et fa feliç. Som la societat que més coses materials té i som la societat més deprimida. En el moment que estem posant tot això per sobre del planeta i ens estem quedant sense futur, som una societat deprimida i sense futur. S’ha de repensar què considerem felicitat. Però jo ara mateix jo considero que tenir coses materials no em fa feliç. Jo ara mateix seria feliç amb la simple idea de saber que hem deixat d’explotar països, que arribo a casa i trobar-me a algú que estimo, coses molt simples que hem oblidat”, explica **Maria Serra de Fridays for Future.***

*“Nosaltres no anem a instituts a parlar sobre com funciona el canvi climàtic, nosaltres anem a parlar sobre com lluitar contra això. Hi ha una manca d’eines de transformació. Tinc la capacitat de sortir al carrer a fer coses. Anem allà, diem “ja sabeu el problema”, com a molt el matisem perquè ja sabem que la gent té la tendència a infravalorar el canvi climàtic. El que fugim és del clàssic missatge d’actuació personal de cadascú posa el seu granet de sorra “D’acord, recicla, no agafis tan el cotxe i agafa el bus” No, el que diem és “organitza’t i lluita. Busca, uneix-te a una organització existent. Però fes alguna cosa perquè la teva veu s’escolti i que aquelles persones que tenen el poder de canviar les coses es posin les piles per canviar les coses, perquè és la única manera de la qual tenim una mínima possibilitat de sortir d’aquest pou”, explica **Aitor Urruticoechea de Fridays for Future.***

4. FASE DE DIFUSIÓ

Com es presentava a l'inici, aquest treball està pensat per a la difusió periodística principalment, i per a la recerca de forma secundària. Per a la difusió periodística, es preveu la publicació d'un reportatge d'investigació i la realització d'un *teaser* que serveixi de presentació per a possible documental. Per a la recerca, es preveu continuar la feina iniciada de cara a la publicació en revista científica i la preparació d'un estudi de cas per a la docència. En aquest apartat es presenta l'estructura prevista per a aquests resultats de difusió.

Difusió periodística

MISSATGES CLAU:

- El canvi climàtic es tradueix en impactes sobre el benestar social que no sempre es visibilitzen com tals perquè es manifesten transversalment en forma de problemes de salut, precarietat i desigualtat. Això apunta a la necessitat d'una nova governança climàtica on la ciutat serà clau per dirigir i trobar solucions locals a problemes globals.
- Els rostres del canvi climàtic a Barcelona mostren que les ciutats són la clau i que hauran de coordinar polítiques socials i ambientals per abordar l'emergència climàtica.
- En aquesta nova governança climàtica urbana és fonamental la coordinació entre institucions, associacions i plataformes, actors privats i públics, i col·lectius diversos incloent els joves, els immigrants, els veïns i veïnes, grups vulnerables i experts.

FONTS I ENFOCAMENT:

Experts, institucions i persones i comunitats afectades. L'enfocament abordarà la problemàtica del canvi climàtic i la seva relació amb les desigualtats a la ciutat i també explicarà les iniciatives per mitigar-la i afrontar-la. Ens situaríem en la línia del "solutions journalism" ("periodisme constructiu") que explica històries sobre la manera com la ciutadania s'organitza davant els reptes socials. El "periodisme constructiu" vol difondre un discurs rigorós i crític però en positiu davant els problemes globals i locals.

Possibles formats i mitjans de difusió:

- **Reportatge periodístic extens.** Proposem un reportatge per publicar en mitja escrit, però també en versió digital. Mitjans sondejats: ARA, El Critic.
- **Proposta de documental.** Tenim la intenció, si és possible, d'elaborar un document visual del projecte i presentar-nos a les convocatòries de documentals que cada any fa Televisió de Catalunya. Hem mantingut contactes amb la productora Goroka, que faria el teaser, i presentaria el projecte a la CCMA. Plantegem el suport d'alguna institució que esdevingués coproductora, fet que facilitaria molt l'interès de Televisió de Catalunya.

Difusió de recerca

El projecte ha permès iniciar la fase de recollida de dades amb les entrevistes en profunditat. El treball d'investigació ha de continuar de cara a la futura redacció d'un article per **revista científica indexada**. Algunes referències que guiaran la investigació inclouen el *discursive institutionalism* que analitza com un discurs donat es tradueix en disposicions institucionals (Schmidt 08, Bosomworth 15); la literatura sobre *discourse coalitions* que estudia els grups d'actors que comparteixen l'ús d'un determinat conjunt d'històries (Hajer 95, Dryzek 05); i la *urban climate governance* que s'ocupa d'analitzar el paper de les institucions i les ciutats en les polítiques de canvi climàtic (Bulkeley i Betsill 10, Lee i Koski 15). Es pensa en la publicació en revistes JCR: Environmental Politics, Environmental Policy and Governance, Discourse and Society, Critical Discourse Studies.

Les dades també poden ser l'embrió per preparar un estudi de cas per docència universitària. En el marc de projectes d'innovació i millora de la qualitat docent es vol presentar un cas pràctic d'anàlisi de discurs i polítiques públiques que pugui ser utilitzat en diferents assignatures de les titulacions de les Facultats de Ciència Política, Sociologia, Periodisme, Comunicació Audiovisual, Ciències Ambientals, Relacions Internacionals i Geografia. Es pensa en un cas que es pugui actualitzar gràcies a l'ús d'eines col·laboratives virtuals. Es faran servir els materials audiovisuals i diverses fonts periodístiques i acadèmiques generats durant el projecte. Els casos i materials derivats estaran disponibles a través d'espais col·laboratius digitals.

5. CONCLUSIONS

La conclusió més destacada de la recerca és que el canvi climàtic encara no es veu com un problema transversal sinó com una política vectorial, tant entre actors públics com socials.

Les històries individuals no són fàcils d'identificar i, sovint, estan inserides dins de moviments col·lectius que formen part de la societat organitzada.

El ciutadà com individu no té mecanismes per connectar els seus problemes quotidians amb el canvi climàtic, ho ha de canalitzar a través de moviments organitzats: associacions de veïns, plataformes veïnals, cooperatives, associacions i organitzacions de salut.

Els experts tenen el discurs molt ben elaborat però no connecta amb el ciutadà com individu, més aviat connecta amb les polítiques públiques, això sí.

Pel que fa a les històries identificades, els seus trets comuns són:

- Se centren en les conseqüències i no en les causes del canvi climàtic a la ciutat.
- Exploren la perspectiva “humana”, sobre persones, i no sobre el medi. És cert que potencien una visió androcèntrica del canvi climàtic, però per evidenciar la transversalitat dels seus efectes en les polítiques socials en el context urbà.
- Fan evidents les polítiques socials afectades. Però eviten el catastrofisme. Posen en valor les polítiques de: salut, habitatge i barris, precarietat laboral, migració.
- Ofereixen una visió positiva de governança: cooperació institucional-social-cívica, creació de capital social, paper de les institucions. Des de la ciutat cal coordinació dels esferes públic-privat-cívic.
- Connecten els rostres amb la governança per mostrar un camí de futur.
- Introdueixen transversalment el concepte de justícia climàtica.

Plantegem com missatges clau per a la difusió periodística:

- El canvi climàtic es tradueix en impactes sobre el benestar social que no sempre es visibilitzen com tals perquè es manifesten transversalment en forma de problemes de salut, precarietat i desigualtat. Això apunta a la necessitat d'una nova governança climàtica on la ciutat serà clau per dirigir i trobar solucions locals a problemes globals.
- Els rostres del canvi climàtic a Barcelona mostren que les ciutats són la clau i que hauran de coordinar polítiques socials i ambientals per abordar l'emergència climàtica.
- En aquesta nova governança climàtica urbana és fonamental la coordinació entre institucions, associacions i plataformes, actors privats i públics, i col·lectius diversos incloent els joves, els immigrants, els veïns i veïnes, grups vulnerables i experts.

6. FONTS BIBLIOGRÀFIQUES

Agència Local Energia. 2013. *Diagnosi energètica de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona.

Ajuntament Barcelona. 2014. *Balanç de l'energia 2014*.
<http://energia.barcelona> (1 de novembre de 2019).

ASPB. 2018. *Informe de qualitat de l'aire de Barcelona, 2018*.
<https://www.aspb.cat/> (3 de novembre de 2019).

Barcelona Regional. 2017. *Introducció al Canvi Climàtic*. Barcelona.
<https://www.bcnregional.com/ca/projects/analisi-de-vulnerabilitats-al-canvi-climatic-de-barcelona/> (1 de novembre de 2019).

———. 2019. *Estudi dels impactes del canvi climàtic a Barcelona*. Barcelona.
<https://www.bcnregional.com/ca/projects/analisi-de-vulnerabilitats-al-canvi-climatic-de-barcelona/> (1 de novembre de 2019).

Gencat. «Núm. 20. Canvi climàtic 2014: informe de síntesi. Resum per a responsables de polítiques . Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible».
<http://cads.gencat.cat/ca/detalls/detallpublicacio/Num.-20.-Canvi-climatic-2014-informe-de-sintesi.-Resum-per-a-responsables-de-politiques-00001> (2 de març de 2018).

Idescat. «Idescat. Indicadors de la Unió Europea. Emissions de gasos amb efecte hivernacle.»
<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10172> (29 de gener de 2020).

Lee, Taedong, i Chris Koski. 2015. «Multilevel Governance and Urban Climate Change Mitigation». *Environment and Planning C: Government and Policy* 33(6): 1501-17.

Meteocat. «Clima de Barcelona des de 1780 - Servei Meteorològic de Catalunya | Meteocat».
<https://www.meteo.cat/wpweb/climatologia/el-clima-ara/serie-climatica-de-barcelona/> (3 de octubre de 2019).

OCCC. 2020. *Informe de progrés del compliment dels objectius de reducció d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, 1990-2017*.